Кристиан Ковач*

УПОТРЕБА СИЛЕ У МЕЂУНАРОДНОМ ПРАВУ И ПОВРЕДА МЕЂУНАРОДНОГ УГОВОРА

DOI: 10.5937/zrpfno-65714

UDK: 341.31
UDK: 327:355.01]+341.24
UDK: 341.23

Прегледни научни рад

Примљен: 15.03.2026.
Исправљен: 11.05.2026.
Прихваћен: 26.05.2026.

Апстракт: *Питање односа повреде међународног уговора и употребе силе представља једно од питања која не делују спорно – савремено међународно право не оставља простор за позивање на повреду међународног уговора као на самостални основ за употребу силе. Међутим, рад кроз одабране студије случаја истражује на који начин државе користе позивање на повреду међународних уговора у оквиру своје аргументације приликом образлагања права на самоодбрану, као једног од изузетака од забране употребе силе. Такође, рад анализира да ли се повреда међународног уговора користи од стране Савета безбедности Уједињених нација као елемент аргументације приликом давања овлашћења за употребу силе, као другог изузетка од опште забране. Предмет разматрања су режим забране употребе силе, одредбе међународног уговорног права, као и правила о одговорности држава за међународне противправне акте. Коначно, анализира се доктринарна дебата између екстензивног и рестриктивног тумачења права на самоодбрану у вези са питањем да ли повреда међународног уговора може послужити као ,,окидач" за активирање овог права.*

Кључне речи: *забрана употребе силе, право на самоодбрану, Савет безбедности Уједињених нација, повреда међународних уговора, одговорност држава за међународне противправне акте.*

* Докторанд, Правни факултет Универзитета у Новом Саду, имејл: kristian.kovac@yahoo.com, ORCID ID: 0009-0001-4694-8687

© Зборник радова Правног факултета у Нишу лиценциран је у складу са Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International лиценцом (CC BY-SA 4.0).

1. Увод

Питање односа повреде међународног уговора и употребе силе представља једно од питања која се начелно не сматрају спорним, с обзиром да савремено међународно право не оставља простор за позивање на повреду уговора као на самосталан правни основ за употребу силе.[1] Међутим, поставља се питање да ли се и на који начин повреда међународних уговора позиционира у аргументацији Савета безбедности Уједињених нација (даље: СБ УН) у контексту давања овлашћења за употребу силе и држава у контексту образлагања основа за употребу силе. У том смислу, потребно је истражити да ли СБ УН, приликом доношења резолуција на основу Главе VII Повеље Уједињених нација (даље: Повеља УН) у којима се даје овлашћење за предузимање „свих неопходних мера", односно, којима се даје овлашћење за употребу силе, користи позивање на повреду међународних уговора као елемент аргументације приликом давања оваквог овлашћења. Такође, потребно је истражити да ли се повреда међународних уговора користи као елемент у оквиру аргументације држава приликом образлагања основа за употребу силе. Пре тога, предмет разматрања биће режим забране употребе силе и изузеци од забране употребе силе, уз фокус на Повељу Уједињених нација из 1945. године (даље: Повеља УН), међународно обичајно право, релевантне одлуке Међународног суда правде (даље: МСП) и друге релевантне документе међународног права.[2] Такође, предмет разматрања ће бити и одредбе међународног уговорног права као и правила о одговорности држава за међународне противправне акте. Посебна пажња биће посвећена и доктринарној дебати између екстензивног и рестриктивног тумачења права на самоодбрану, како би се утврдило да ли повреда међународног уговора може послужити као тзв. „окидач" за активирање права на самоодбрану.

За потребе овог истраживања, користи се правно-догматски метод кроз анализу релевантних одредаба Повеље УН, одабраних резолуција СБ УН, записника СБ УН, писама које државе шаљу УН, међународних уговора и других релевантних докумената. Такође, користи се историјски и компаративни метод, анализирају се студије случаја, те се врши анализа садржаја и дискурса званичне кореспонденције држава. Хипотеза рада је да повреда међународног уговора сама по себи не представља валидан

1 Историјски посматрано, постојали су примери још у доба антике где је вођење рата, између осталог, било последица позивања на повреду уговора. Тако се може споменути Пелопонески рат до којег је дошло објавом рата од стране Спарте против Атине, са образложењем да је Атина прекршила обавезе по Тридесетогодишњем примирју, а што је довело до Првог пелопонеског рата. (Thucydides, 2009: 42, 58, 73, 74).

2 Charter of the United Nations (1945) (даље: Повеља УН).

самостални правни основ за употребу силе, али да се она користи као један од елемента аргументације држава приликом образлагања формално-правног основа на који се државе позивају, односно, да се користи као елемент аргументације од стране СБ УН приликом давања овлашћења за употребу силе.

Структура рада обухвата седам делова. Поред увода који представља први део и закључка који се налази у седмом делу рада, у другом делу рада предмет разматрања биће режим забране употребе силе и изузеци од забране употребе силе. Трећи део рада обухвата две главне категорије принудних реакција на повреде уговора - суспензију или раскид уговора у оквиру уговорног права и неизвршавање обавеза које се оправдава као противмера у оквиру права одговорности држава. У четвртом делу рада, фокус је на доктринарним аспектима екстензивног и рестриктивног тумачења права на самоодбрану у односу на могућност да повреда међународног уговора послужи као „окидач" за активирање права на самоодбрану. Пети део рада обухвата анализу узорка резолуција СБ УН које су донете на основу Главе VII Повеље УН а које садрже овлашћење за предузимање „свих неопходних мера", односно, овлашћење за употребу силе. Коначно, шести део рада обухвата одабране студије случајева у којима се, на издвојеним примерима од којих је најстарији случај Суецке кризе из 1956. године, а најновији је случај употребе силе Исламске Републике Иран (даље: Иран) против Израела априла 2024. године, истражује да ли и на који начин државе користе позивање на повреду међународних уговора у оквиру своје аргументације приликом образлагања употребе силе. Потребно је напоменути да студије случаја не представљају таксативно навођење свих случајева у којима је дошло до позивања на повреду међународних уговора у склопу аргументације држава, већ оне служе као репрезентативни примери у којима је до оваквог вида аргументације дошло у пракси.

2. Забрана употребе силе у међународном праву

Повељом УН, као најважнијим писаним извором међународног права и својеврсним уставом послератног међународног поретка, установљена је општа забрана употребе силе и претње употребом силе у међународним односима и међународном праву. У члану 2 (4) Повеље УН дефинише се да „се сви чланови у својим међународним односима уздржавају од претње силом или употребе силе против територијалног интегритета или политичке независности сваке државе, или на било који други начин који је у супротности са циљевима УН".[3] Такође,

3 *Ibid.*, чл. 2 (4).

Међународни суд правде (даље: МСП) потврдио је у предмету *Војне и паравојне активности у и против Никарагве* (даље: Никарагва) да забрана употребе силе из члана 2 (4) Повеље УН уједно представља и правило међународног обичајног права, уз навођење Декларације о начелима међународног права о пријатељским односима и сарадњи међу државама у складу са Повељом УН (1970) као доказа за постојање *opinio iuris*-а, као конститутивног елемента за постојање обичајно-правног правила.[4] Такође, МСП је у истом предмету потврдио да је право на самоодбрану део међународног обичајног права.[5]

Коначно, Комисија за међународно право је, у оквиру свог рада на кодификацији права уговора, изразила став да „право Повеље УН које се односи на забрану употребе силе само по себи представља упадљив пример правила међународног права које има карактер *jus cogens*", а што констатује и МСП у предмету *Никарагва*.[6]

Повеља УН прописује и изузетке од забране употребе силе - право на самоодбрану из члана 51 Повеље УН и принудне мере СБ УН из Главе VII Повеље УН (члан 42 у вези са чланом 39 Повеље УН).[7] У литератури

4 ICJ, *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)* Merits, Judgment, I.C.J. Reports 1986 (даље: ICJ *Nicaragua*), пара. 188-191; Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Cooperation among States in accordance with the Charter of the United Nations, UN General Assembly Resolution 2625 (XXV), 24 October 1970 (даље: Декларација о принципима међународног права); ICJ Statute (1945), чл. 38. Као примарни извори међународног права одређују се међународни уговори, међународни обичаји и општа начела права прихваћена од цивилизованих народа.

5 *ICJ Nicaragua*, пара. 193.

6 International Law Commission, *Yearbook of the International Law Commission 1966*, Vol. II, United Nations, 1967, стр. 247-248. Иако је Комисија у коментару на нацрт члана 50 (који ће потоње бити усвојен као члан 53 Бечке конвенције о уговорном праву из 1969. године) истакла став о забрани употребе силе као правилу *jus cogens* који МСП цитира у предмету *Никарагва*, такође, Комисија је истакла да упркос ставу одређених чланова Комисије да би било корисно да се као правило *jus cogens* спомене, између осталог, и ,,уговор који предвиђа противправну употребу силе супротно начелима Повеље", Комисија је одлучила да то не уради. Као разлог за наведено, Комисија је навела да би „помињање појединих случајева уговора који су ништави због сукоба са правилом *jus cogens* могло, чак и уз најпажљивије формулисање, довести до погрешног разумевања статуса других случајева који нису поменути у члану". Такође, ,,ако би Комисија покушала да састави, чак и на селективној основи, листу правила међународног права која треба сматрати *jus cogens*, могла би се наћи усред дуготрајног проучавања материје која излази из оквира садашњих чланова"; *ICJ Nicaragua*, пара. 190.

7 Вид. Повеља УН, чл. 39, 42, 51. Поред ова два изузетка, Повеља УН у члану 107 прописује могућност употребе силе против држава која су за време Другог светског рата биле непријатељи било којој од држава потписница Повеље УН. Међутим, може

постоје различита тумачења у вези броја изузетака од забрана употребе силе у међународном праву (Kelsen, 1951: 791-815; Wood, 2013: 352; Раичевић 2008: 171). У Саветодавном мишљењу МСП, у предмету *Легалност претње и употребе нуклеарног оружја*, наводи се да забрану употребе силе треба посматрати у контексту других одредби Повеље УН, а као изузетак од забране употребе силе се наводи уређено право на индивидуалну или колективну самоодбрану из члана 51 Повеље УН, као и принудне војне мере СБ УН из члана 42 Повеље УН.[8] На овај начин, МСП је посебно издвојио поменута два изузетка од забране употребе силе у међународном праву. Кортен наводи да велики број држава из свих делова света наглашава да забрана употребе силе има два изузетка: самоодбрану и употребу војне силе на основу одобрења СБ УН (Corten, 2010: 505).

Можемо закључити и да повреда међународног уговора није наведена као могући изузетак од опште забране употребе силе.

Поред поменута два изузетка, постоји начелна сагласност у литератури да је под одређеним условима могућа употреба силе против друге државе на основу њеног позива (Brownlie, 1963: 317-327; Corten, 2010: 249-310). Позив не представља *per se* изузетак од забране употребе силе, али се може узети као основ који искључује противправност. Ово потврђује члан 20 Чланова о одговорности држава за међународне противправне акте (даље: Чланови о одговорности), који је Комисија за међународно право усвојила 2001. године, и који предвиђа да „валидан пристанак државе да друга држава изврши одређени акт искључује противправност тог акта у односу на прву државу, у оној мери у којој тај акт остаје у границама датог пристанка".[9] Међутим, члан 20 је ограничен чланом 26 Чланова о одговорности, који предвиђа да „ништа у овом поглављу не искључује противправност било ког акта државе који није у складу са обавезом која проистиче из императивне норме општег међународног права". Комисија за међународно право у коментару на члан 26 истиче да карактер *jus cogens* има само агресија као ужи концепт од забране употребе силе.[10] Са друге стране, одређени аутори сматрају да позив на

се рећи да је овај изузетак данас неприменљив имајући у виду да су све непријатељске државе из Другог светског рата интегрисане у савремени међународни поредак и чланице су УН.

8 ICJ, *Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons*, Advisory Opinion, I. C. J. Rep. 1996, стр. 22, пара. 38.

9 Draft Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with commentaries, 2001 (даље: Чланови о одговорности), стр. 72, чл. 20.

10 *Ibid*., стр. 85, пара. 5 коментара на чл. 26. Комисија у оквиру коментара на Чланове о одговорности заузима ужи став о *jus cogens* у односу на став Комисије који је МСП цитирао у предмету *Никарагва*.

употребу силе не представља секундарну норму међународног права, већ истичу да позив на употребу силе није противан члану 2 (4) Повеље УН, те стога ни не постоји противправни акт који се мора искључити чланом 20 Чланова о одговорности. Овако виђење заступа Кортен, који наводи да „пристанак не делује нити као околност која искључује противправност, нити као изузетак од правила; његов ефекат је пре у томе да онемогући закључак да је уопште дошло до кршења самог правила или чак да је оно (у конкретном случају) примењиво" (Corten, 2010: 253-254).

3. Суспензија и раскид међународног уговора и противмере као реакције на повреду уговора

Две главне категорије принудних реакција на повреде међународних уговора су, са једне стране, суспензија или раскид уговора у оквиру правила међународног уговорног права и, са друге стране, неизвршавање обавеза које се оправдава као противмера у оквиру правила о одговорности држава за међународне противправне акте.

Бечка конвенција о уговорном праву из 1969. године (даље: БК 1969) представља темељ међународног уговорног права, њоме се регулише уговорно право у односима међу државама.[11]

Посебан значај за питање последица у случају повреде међународних уговора има члан 60 БК 1969, који за случај „суштинске повреда уговора" превиђа као потенцијалну последицу престанак важења уговора или делимичну, односно потпуну суспензију уговора.[12]

Међутим, ниједна одредба не спомиње могућност употребе силе као последицу повреде међународног уговора. Такође, како Сима и Тамс примећују, никаква правна средства нису предвиђена у случају нематеријалних повреда, а тај приступ примењен је и када је реч о раскиду и када је реч о пукој суспензији уговора (Simma, Tams, 2020: 574).

Слично попут члана 26 Чланова о одговорности, БК 1969 предвиђа ништавост уговора у случају да је у тренутку закључења супротан императивној норми општег међународног права.[13]

У односу на питање правила о одговорности држава за међународне противправне акте, Сима и Тамс примећују да у контексту правила о одговорности држава, повреда уговора представља међународно противправно дело које повлачи за собом одговарајуће дужности државе, пре свега, обавезу престанка повреде (када је применљиво) и обавезу

11 Vienna Convention on the Law of Treaties (1969).

12 *Ibid.*, чл. 60 (1).

13 *Ibid.*, чл. 53.

накнаде штете држава (Simma, Tams, 2020: 573).[14] Такође, општа правила о одговорности садрже и одредбе које уређују позивање на одговорност и подстицање државе починиоца да се врати у оквире законитости путем противмера (Simma, Tams, 2020: 573).[15]

Држава против које је учињено међународно противправно дело има право на противмере. МСП у пресуди у предмету *Пројекат Габчиково-Нађмарош* наводи да последице противмера морају бити сразмерне претрпљеној повреди узимајући у обзир права која су у питању.[16] Ово је у складу са чланом 49 Чланова о одговорности.[17] Сима и Тамс, у односу на наведено, констатују да противмере морају подстаћи државу починиоца да поступи у складу са својим обавезама по међународном праву (Simma, Tams, 2020:586).

Међутим, у члану 50 Чланова о одговорности, ограничава се домет противмера: „Противмере не смеју утицати на: (1) обавезу уздржавања од претње или употребе силе како је утемељена у Повељи УН; (2) обавезе које се односе на заштиту основних људских права; (3) обавезе хуманитарног карактера које забрањују репресалије; (4) друге обавезе које проистичу из императивних норми општег међународног права (*jus cogens*)."[18]

Такође, Декларација о начелима међународног права о пријатељским односима и сарадњи међу државама у складу са Повељом УН (1970) предвиђа да „државе имају дужност да се уздрже од аката репресалије који укључују употребу силе".[19] Поред наведеног, МСП је исто потврдио у предмету *Никарагва* и *Случај Крфског канала*.[20]

---

14 Вид. Чланови о одговорности, чл. 2, 30, 31.

15 Вид. *Ibid*., чл. 22, 49–54.

16 ICJ, *Gabčíkovo-Nagymaros Project (Hungary/Slovakia), Judgment, I.C.J. Reports 1997*, стр. 56, пара. 85.

17 Чланови о одговорности, чл. 49. „Повређена држава може предузети противмере само против државе која је одговорна за међународно противправно дело и то искључиво ради подстицања те државе да испуни своје обавезе предвиђене Другим делом. Противмере су ограничене на привремено неизвршавање међународних обавеза државе која их предузима према одговорној држави. Противмере се, колико је то могуће, морају спроводити тако да омогуће наставак извршавања спорних обавеза чим се стекну услови."

18 *Ibid*., чл. 50 (1).

19 Декларација о принципима међународног права, Анекс, Принцип 1.

20 ICJ *Nicaragua,* пара. 249; ICJ, *Corfu Channel Case (United Kingdom v Albania)* (Merits) [1949] ICJ Reports, стр. 35.

4. Повреда уговора као „окидач" за активирање права на самоодбрану: доктринарни аспект

Питање повреде међународног уговора, спомињано је у одређеним случајевима као „окидач" за активирање права на самоодбрану која представља изузетак од забране употребе силе. Овде ћемо споменути први извештај Комисије за међународну атомску енергију из 1946. године, у којем се наводи следеће:

„У разматрању проблема кршења одредаба уговора или конвенције, треба имати у виду да кршење може бити такве тежине да даје основ за природно право на самоодбрану признато у члану 51 Повеље УН."[21]

На ову формулацију осврће се Бовет, као аутор који заступа став о допуштености антиципаторне самоодбране, и то у ширем контексту његове критике рестриктивног тумачења права на самоодбрану, где он покушава да оспори рестриктивно становиште по којем је услов за активирање права на самоодбрану постојање „оружаног напада" (Bowett, 1958: 187-189). Он користи мишљење Комисије као потпору свом ставу да постоје тенденције које иду у прилог допуштености антиципаторне самоодбране, те у том смислу, истиче да се „не може претпоставити да кршење уговора спада у дефиницију стварног оружаног напада, тако да је Комисија јасно разумела члан 51 као дозвољавање 'превентивне самоодбране'" (Bowett, 1958: 189).[22]

Са друге стране, Кортен који заступа рестриктивно тумачење права на самоодбрану, те негира постојање права на антиципаторну самоодбрану, разматрајући поменуту формулацију Комисије за међународну атомску енергију, али и шири контекст, наводи да у вези са коришћењем повреде међународног уговора као „окидача" за активирање права на самоодбрану, „на основу институционалних механизама који регулишу атомско оружје, не постоји ништа у тим механизмима што би упућивало на то да би државе прихватиле да само кршење уговора само по себи може оправдати једнострано коришћење права на самоодбрану"

---

21 UN AEC, The First Report of the Atomic Energy Commission to the Security Council, UN doc. AEC/18/Rev. 1, 3 January 1946, стр. 24. Преузето: 7. 3. 2026. https://digitallibrary.un.org/record/742672?ln=en&v=pdf.

22 Бовет у свом раду претежно користи термин „антиципаторна самоодбрана". Међутим, он у овом конкретном случају користи термин „превентивна самоодбрана". Разлика између ова два термина постоји. Антиципаторна самоодбрана је концепт настао у случају Каролина, те се она односи „ на случајеве у којима је нужност одбране хитна, неизбежна и не оставља могућност избора средстава, нити времена за промишљање" (Webster, 1848: 110). Са друге стране, под термином „превентивна самоодбрана" се сматра употреба силе у уверењу да је оружани сукоб, иако не непосредан, неизбежан, и да би одлагање повећало ризик (Haynes, 2002).

(Corten, 2010:419). Кортен напротив, истиче да ,,како је пракса потврдила, СБ УН је тај који је надлежан да реагује на сваку претњу која произлази из кршења уговорних аранжмана о којима је реч" (Corten, 2010: 419).

У прилог ставу да је искључиво оружани напад услов за активирање права на самоодбрану иду и пресуде МСП у предмету *Никарагва* и *Нафтне платформе (Исламска Република Иран против Сједињених Америчких Држава).*[23]

Предметна подела ставова осликава поделу на екстензивно и рестриктивно тумачење права на употребу силе, које представља живу дебату у литератури, а своју рефлексију има и у пракси држава. Једно од места где се ова два тумачења ,,сукобљавају" је управо и питање права на самоодбрану, односно, уже, питање допуштености права на антиципаторну самоодбрану. Заступници екстензивног тумачења, где можемо да сврстамо и Бовета, сматрају да је антиципаторна самоодбрана допуштена - она је саставни део међународног обичајног права, а као темељ овог тумачења узима се случај потапања америчког брода Каролина из 1837. године (*The Caroline*); том приликом је у накнадној дипломатској размени између државног секретара Сједињених Америчких Држава (даље: САД) - Данијела Вебстера (*Daniel Webster*) и министра спољних послова Уједињеног Краљевства Велике Британије и Ирске (даље: УК) - Лорда Ешбартона (*Lord Ashburton*) установљено у којој ситуацији је антиципаторна самоодбрана могућа (Bowett 1958: 182-200; Schwarzenberger, 1976: 149-150, Sofaer, 2010: 90-101; Tibori-Szabó, 2011: 281-287; Bethlehem, 2012: 3). Овај вид тумачења темељи се на становишту према којем је међународно обичајно право приоритетно за садржај права на самоодбрану у односу на Повељу УН, те имајући у виду наведено, услов за активацију права на самоодбрану није постојање ,,оружаног напада", већ је довољно постојање иманентне претње да ће до њега доћи. Са друге стране, рестриктивно тумачење негира постојање права на антиципаторну самоодбрану, те је пре свега усмерено на формулацију члана 51 Повеље УН који предвиђа да је за постојање права на самоодбрану неопходно постојање ,,оружаног напада" (Brownlie, 1963: 275-280; Kelsen, 1951: 791-805; Corten, 2010: 401-494). Овај вид тумачења је правно-позитивистички, те се примат даје писаним изворима права, односно Повељи УН наспрам међународног обичајног права. МСП се изричито не изјашњава о постојању права на антиципаторну самоодбрану, али, као што је споменуто, у више случајева спомиње ,,оружани напад" као услов за активацију права на самоодбрану.[24]

23 ICJ *Nicaragua,* пара. 195, ICJ, *Oil Platforms (Islamic Republic of Iran v. United States of America),* Judgment of 6 November 2003, I. C. J. Reports 2003, пара. 72.

24 МСП је у предмету *Никарагва* истакао да се неће о питању иманентног напада посебно изјашњавати: ,,Пошто Стране сматрају да је постојање овог права утврђено

Ипак, изричито неизјашњавање о антиципаторној самоодбрани оставља одређени простор за постојање екстензивног тумачења.

Када се узме у обзир поменуто екстензивно и рестриктивно тумачење права на употребу силе и права на самоодбрану, став да повреда уговора активира право на самоодбрану представља вид крајње екстензивног тумачења права на самоодбрану који нема упориште у поменутој пракси МСП.[25] Такође, имајући у виду преовлађујући наратив МСП, повреда међународног уговора се не појављује као самостални правни основ на који се државе изричито позивају како би правно оправдале употребу силе, већ само као помоћни елемент аргументације држава.

5. Повреда уговора као елемент аргументације СБ УН приликом давања овлашћења за употребу силе на основу Главе VII

Употреба силе на основу одобрења СБ УН представља општеприхваћени изузетак од забране употребе силе, који је дефинисан Повељом УН. Резолуције СБ УН које се доносе на основу Главе VII Повеље УН, и којима се овлашћује употреба силе, обично предвиђају могућност предузимања „свих неопходних мера" (*all necessary means*), што представља општеприхваћени еуфемизам овлашћења за употребу силе. Приликом усвајања оваквих одлука, СБ УН може, између осталог, користити и аргумент о повреди међународног уговора. У том случају, повреда уговора не представља правни основ за употребу силе, већ се користи као један од помоћних елемената аргументације приликом доношења одлуке СБ УН која представља правни основ за употребу силе.

Иако је СБ УН доносио већи број резолуција на основу Главе VII Повеље УН, релативно су малобројне оне резолуције које садрже и

као правило обичајног међународног права, оне су се усредсредиле на услове који регулишу његову употребу. С обзиром на околности у којима је настао спор, Стране се позивају искључиво на право на самоодбрану у случају оружаног напада који је већ извршен, и питање законитости реаговања на непосредно предстојећу претњу оружаног напада није покренуто. Сходно томе, Суд не износи став о том питању." ICJ *Nicaragua*, пара 194.

25 Овакво тумачење потврђује и званична пракса органа УН, где се изричито наводи да је право на самоодбрану из члана 51 Повеље допуштено искључиво као одговор на оружани напад, док „*повреде међународних уговора* и слично нису случајеви у којима се право на самоодбрану може активирати". Вид. Repertory of Practice of United Nations Organs, Charter of the United Nations Chapter VII - Action with respect to Threats to the Peace, Breaches of the Peace, and Acts of Aggression, Article 51 Supplement No. 3, Volume II, (1959-1966), пара. 14, стр. 265. Преузето 7. 5. 2026. https://legal.un.org/repertory/art51/english/rep_supp3_vol2_art51.pdf.

изричито овлашћење за употребу силе кроз формулацију о овлашћењу за предузимање „свих неопходних мера". На основу анализе узорка оваквих резолуција, у пет случајева је пронађено позивање на околности које се могу сматрати повредом међународних уговора, било у изричито или посредно. У једној анализираној резолуцији, у оквиру аргументације, уочено је изричито позивање на повреду међународног уговора. Наиме, у Резолуцији 940 (1994) која је усвојена поводом ситуације у Републици Хаити, резолуција се позива, између осталог, на Споразум са Гувернеровог острва (*Governors Island Agreement*) и повезани Њујоршки пакт (*Pact of New York*) те се осуђује „континуирано занемаривање поменутих споразума од стране илегалног *de facto* режима, као и одбијање режима да сарађује у напорима Уједињених нација и Организације америчких држава усмереним ка њиховом спровођењу".[26] Ова резолуција донета је на основу Главе VII Повеље УН, и садржи и овлашћење за формирање мултинационалних снага које могу предузети „сва неопходна средства" за спровођење свог мандата.[27]

У две резолуције је, са друге стране, уочено посредно позивање на повреде обавеза које се дефинишу међународним уговорима. Тако, у Резолуцији 794 (1992), која је донета поводом ситуације у Демократској Републици Сомалији (даље: Сомалија), СБ УН се у преамбуларном делу резолуције, између осталог, позива и на „континуиране извештаје о распрострањеним кршењима међународног хуманитарног права која се догађају у Сомалији, укључујући извештаје о насиљу и претњама насиљем против особља које законито учествује у непристрасним активностима пружања хуманитарне помоћи; намерним нападима на неборце, хуманитарне пошиљке и возила, као и на медицинске и хуманитарне објекте, и ометању испоруке хране и медицинских потрепштина неопходних за опстанак цивилног становништва".[28] Овде видимо посредно позивање на кршења правила међународног хуманитарног права која су дефинисана Женевским конвенцијама из 1949 године.[29] Такође, у Резолуцији 1973 (2011), која је усвојена поводом ситуације у Либијској Арапској Џамахирији, наводи се да „широко распрострањени и систематски напади који се тренутно одвијају у Либијској Арапској

26 UN Security Council, *Resolution 940 (1994)*, UN Doc. S/RES/940, 31 July 1994, преамбула 2-3.

27 *Ibid*., пара. 4.

28 UN Security Council, *Resolution 794 (1992)*, UN Doc. S/RES/794, 3 December 1992, преамбула 2-3.

29 Заједнички члан 3 Женевских конвенција из 1949. године, који је применљив на сукобе који немају међународни карактер, наводи одређене повреде међународног хуманитарног права које се непосредно наводе у Резолуцији 794 (1992).

Џамахирији против цивилног становништва могу представљати злочине против човечности", што се може узети као посредно позивање на могућу повреду члана 7 Римског статута Међународног кривичног суда.[30]

Коначно, у две резолуције је уочено позивање на повреде резолуција СБ УН. Правна природа међународних уговора и резолуција СБ УН се разликује – ово је потврдио и МСП у саветодавном мишљењу у предмету *Усклађеност једностраног проглашења независности Косова са међународним правом* (2010), где суд указује на следеће разлике: 1) СБ УН доноси „једно једино, колективно тело и оне се израђују кроз процес који је веома различит од оног који се користи за закључивање међународног уговора"; 2) резолуције СБ УН су производ процеса гласања предвиђеног чланом 27 Повеље, а коначан текст таквих резолуција представља став СБ УН као тела; 3) резолуције СБ УН могу бити обавезујуће за све државе чланице, без обзира на то да ли су оне учествовале у њиховом формулисању.[31] Ипак, члан 25 Повеље УН предвиђа обавезу чланица Уједињених нација (даље: УН), да сходно Повељи УН, приме и изврше одлуке СБ УН.[32] Имајући у виду да су резолуције СБ УН „одлуке"[33], а да је Повеља УН мултилатерални међународни уговор, повреда резолуције СБ УН посредно представља и повреду члана 25 Повеље УН с обзиром на то да повреда овог члана представља и повреду преузете уговорне обавезе.

Пример овакве аргументације може се видети у Резолуцији 678 (1990) СБ УН, која је донета поводом ситуације између Републике Ирак (даље: Ирак) и Кувајта, и у којој се у преамбули наводи да се Ирак није повиновао претходно усвојеним резолуцијама СБ УН.[34] Обавеза повиновања одлукама СБ УН представља обавезу држава чланица УН у складу са чланом 25 Повеље УН[35], а Повеља УН је међународни уговор.

---

30 UN Security Council, *Resolution 1973 (2011)*, UN Doc. S/RES/1973, 17 March 2011, преамбула 6; Вид. Rome Statute of the International Criminal Court, 1998, чл. 7. На везу „злочина против човечности" за Римским статутом указује и позивање на одлуку СБ УН усвојену у Резолуцији 1970 (2011) да ситуацију у Либији, почев од 15. фебруара 2011. године, проследи тужиоцу Међународног кривичног суда. Вид. S/RES/1973, преамбула 14; UN Security Council, *Resolution 1970 (2011)*, UN Doc. S/RES/1970, 26 February 2011, пара. 4.

31 ICJ, *Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo*, Advisory Opinion of 22 July 2010, пара. 94.

32 Повеља УН, чл. 25.

33 Вид. Provisional Rules of Procedure (S/96/Rev.7), Правило 31.

34 UN Security Council, *Resolution 678 (1990)*, UN Doc. S/RES/678 (даље: S/RES/678), 29 November 1990, преамбула 1-2.

35 Повеља УН, чл. 25. Чланови УН сагласни су да прихвате и извршавају одлуке СБ УН у сагласности с овом Повељом.

У овој резолуцији, одлучујући на основу Главе VII Повеље УН, СБ УН овлашћује државе чланице на предузимање „свих неопходних мера" како би се подржала и спровела Резолуција 660 (1990) и све накнадне релевантне резолуције, те поново успоставили међународни мир и безбедност у тој области.[36]

Такође, у Резолуцији 836 (1993), која је донета поводом ситуације у Босни и Херцеговини, СБ УН у преамбули резолуције констатује да у случају напада на „сигурне зоне" које су установљене претходно усвојеним резолуцијама СБ УН, мировна мисија УНПРОФОР (*United Nations Protection Forces – UNPROFOR*), поступајући у самоодбрани, може предузети „све неопходне мере, укључујући и употребу силе".[37]

Из наведених примера можемо видети да СБ УН не користи позивање на повреду међународног уговора као основ за употребу силе. Међутим, у преамбуларном делу анализираних резолуција уочава се или изричито навођење повреде међународних уговора, или се посредно указује на повреду обавеза дефинисаних међународним уговорима.

6. Повреда уговора као део аргументације држава приликом образлагања правног основа за употребу силе

Питање позивања на повреду уговора као самосталног основа за употребу силе, као што је претходно приказано, нема упориште у савременом међународном праву. Због тога, државе које прибегавају употреби силе, не наводе изричито повреду међународног уговора као самостални правни основ за употребу силе. Међутим, оне у одређеним случајевима користе позивање на повреду међународних уговора као елемент у оквиру аргументације која се користи приликом образлагања правног основа за употребу силе.

УК, Француска и Израел употребили су силу против Републике Египат (даље: Египат) 1956. године. Приликом образлагања основа за употребу силе, представници УК и Француске позвали су се на заштиту слободне пловидбе Суецким каналом.[38] Слобода пловидба Суецким каналом била је дефинисана Цариградским споразумом из 1888. године.[39] Аргументација УК се заснивала на тези о заштити слободне пловидбе Суецким каналом, која је правно била регулисана Цариградским

36 S/RES/678, пара. 2.

37 UN Security Council, *Resolution 836 (1993)*, UN Doc. S/RES/836, 4 June 1993, пара. 8.

38 UN Security Council, 751st meeting, S/PV.751, 31 October 1956, пара. 46, 47, 59, 61.

39 Convention between Great Britain, Germany, Austria-Hungary, Spain, France, Italy, The Netherlands, Russia and Turkey Respecting the Free Navigation of the Suez Maritime Canal (1888), чл. 1.

споразумом из 1888. године, али који УК није изричито навело у склопу своје аргументације.[40] УК овом приликом није користило позивање на Повељом УН установљене изузетке од забране употребе силе и претње силом као правни основ за своје деловање. Сличну аргументацију у виду заштите слободне пловидбе Суецким каналом без изричитог позивања на Цариградски споразум или неки од Повељом УН установљених изузетака од забране употребе силе и претње употребом силе имала је и Француска.[41] Код ове две државе, у конкретном случају, не постоји експлицитно позивање на правни основ за употребу силе, већ је позивање на заштиту слободне пловидбе и спомињање раздвајања зарађених страна један од највидљивијих аргумената који су користиле ове државе.

Са друге стране, Израел је такође употребио силу против Египта 28. октобра 1956. године. На ванредној специјалној седници Генералне скупштине УН, представник Израела је приликом образлагања основа за употребе силе изричито навео да је „Египат, упорним понављањем да између државе Израела и Египта постоји стање рата, злоупотребио мотив и сврху Општег уговора о примирју, која је, како је у самом уговору наведено пет пута, поновно успостављање трајног мира."[42] Такође, представник Израела навео је да је Египат „прекршио своју свечану обавезу према Повељи Уједињених нација, према Цариградском споразуму из 1888. године, као и према резолуцијама Савета безбедности од 1. септембра 1951. (S/2322) и 13. октобра 1956. (S/3675) у погледу Суецког канала" те је „овим и другим непријатељским актима, Египат подрио мир и лишио споразум о примирју свих његових функција".[43] Поред наведеног, представник Израела наводи следеће:

„Споразум о примирју је, у оквиру ове политике, постао фикција којој Египат и даље само формално подилази у мери у којој сматра да то може послужити деструктивној намери. Стога би повратак на Споразум о примирју представљао повратак на систем који је служио као параван за виктимизацију, бојкот и блокаду Израела, као и за политику усмерену ка коначном уништењу Израела. Штавише, Египат тај споразум тумачи у терминима стања рата."[44]

---

40 UN Security Council, 751st meeting, S/PV.751, 31 October 1956, пара. 46-47.

41 *Ibid.*, пара. 59, 61.

42 United Nations, General Assembly, Official Records, First Emergency Special Session, 563rd plenary meeting, New York, 3. новембар 1956, A/PV.563, пара. 171; No. 654. Egyptian-Israeli General Armistice Agreement, Rhodes, 24 February 1949.

43 *Ibid.*, пара. 172.

44 *Ibid.*

Израел нигде не наводи шта је правни основ за употребу силе, а највидљивији елемент у аргументацији је изричито позивање на повреде наведених међународних уговора. Израел изричито не наводи да повреде међународног уговора дају основ за употребу силе, међутим, истицањем да би повратак на Споразум представљао повратак у систем који је „параван" за „коначно уништење Израела", Израел указује на својеврсну иманентну, а можда чак и будућу претњу коју би по њега представљао останак при овом Споразуму, те останак при ситуацији која је постојала пре употребе силе. У том смислу, аргументација Израела би могла показивати елементе крајње екстензивног тумачења права на самоодбрану, иако се то изричито нигде не спомиње у аргументацији.

САД су августа 1964. године, након инцидента у Тонкиншком заливу, употребиле силу против Демократске Републике Вијетнам (даље: Северни Вијетнам). На седници СБ УН одржаној 5. августа 1964. године, САД су се позвале на право на самоодбрану као правни основ за употребу силе.[45] Међутим, у склопу аргументације, наводи се и да је режим у Ханоју „намерно и систематски флагрантно прекршио Женевске уговоре".[46] Женевским уговорима закљученим 1954. године окончан је Први индокинески рат и овај уговор довео је до стварања четири нове државе: Краљевине Камбоџе, Краљевина Лаос, Вијетнама (Јужни Вијетнам) и Северног Вијетнама.[47]

Следећи пример који ћемо навести је случај употребе силе Ирака против Ирана 1980. године. У писму које је Ирак послао СБ УН 21. септембра 1980. године непосредно уочи употребе силе, приликом образлагања употребе силе, Ирак је велику пажњу посветио повреди Алжирског споразума од стране Ирана.[48] У овом писму, наводи се да је Иран прекршио обавезу немешања у унутрашње послове Ирака која је била дефинисана параграфом 4 овог споразума.[49] Због ове повреде, Ирак је био става да претходно закључени споразум више не важи и да спорна

45 UN Security Council, 1140st meeting, S/PV.1140, 5 August 1964, пара. 46.

46 *Ibid.*, пара. 48.

47 Geneva Agreements 20-21 July 1954.

48 Treaty concerning the State frontier and neighborly relations with protocols (Iran and Iraq) (1976).

49 Вид. Annex, Letter dated 21 September 1980 from the Minister of Foreign Affairs of Iraq to the Secretary-General, A/35/268, стр. 1, 2.

територија отуда припада Ираку.[50] Међутим, правни основ за употребу силе на који се Ирак позвао било је право на самоодбрану.[51]

Руска Федерација (даље: Русија) се приликом употребе силе против Грузије 2008. године, у оквиру своје аргументације позивала, између осталог, и на повреде претходно закључених међународних уговора – Споразума из Сочија из 1992. године, Споразума из Москве из 1994. године и Меморандума о мерама за обезбеђивање безбедности и јачање међусобног поверења између страна у грузијско-осетијском сукобу из 1996. године.[52] Током обраћања СБ УН 8. августа 2008. године, амбасадор Русије при СБ УН истакао је да је грузијска страна употребила силу, те је тиме и повредила своју обавезу по Меморандуму и да је повредила демилитаризовану зону одређену Споразумом из Сочија.[53] Такође, представник Русије је на седници СБ УН одржаној 10. августа 2008. године навео да је Грузија поступила противно Споразуму из Москве из 1994. године.[54] Међутим, поред позивања на повреде ових споразума, Русија је образлагала употребу силе тиме што је штитила цивилно становништво у ратом захваћеном подручју, те се позивала и на право на самоодбрану из члана 51 Повеље УН.[55]

Коначно, пример из савремене праксе можемо видети код употребе силе Ирана против Израела 13. априла 2024. године као одговор на израелски напад на конзулат Ирана у Дамаску од 1. априла 2024. године. Иран, у писму послатом УН 1. априла 2024. године наводи да израелски напад представља „флагрантно кршење Повеље Уједињених нација, међународног права и основног начела неповредивости дипломатских и конзуларних просторија, како је предвиђено Бечком конвенцијом о дипломатским односима из 1961. године, Бечком конвенцијом о конзуларним односима из 1963. године и Конвенцијом о спречавању и кажњавању кривичних дела против међународно заштићених лица,

50 *Ibid.*, стр. 3.

51 *Ibid.* „Због повреде Алжирског споразума Ирак је у обавези да користи своје легитимно право на самоодбрану територијалног интегритета и суверенитета, те право на повраћај изгубљених територија путем употребе силе."

52 Agreement on Principles of Settlement of the Georgian - Ossetian Conflict, Sochi, 24 June 1992; Agreement on a Cease-Fire and Separation of Forces, signed in Moscow on 14 May 1994; Memorandum on Measures of Providing Safety and Strengthening of Mutual Confidence between the Sides in the Georgian-Ossetian Conflict, Moscow, 16 May 1996.

53 UN Security Council, S/PV.5952, 8 August 2008, стр. 3.

54 UN Security Council, S/PV.5953, 10 August 2008, стр. 9.

55 *Ibid.*, стр. 8; Letter dated 11 August 2008 from the Permanent Representative of the Russian Federation to the United Nations addressed to the President of the Security Council, S/2008/545.

укључујући дипломатске агенте, из 1973. године".[56] У оквиру овог писма, Иран не наводи још правни основ за употребу силе, већ само ,,задржава право на легитимно и урођено право на основу међународног права и Повеље Уједињених нација на предузимање одлучног одговора на такве незамисливе (гнусне) акте". Међутим, у писму које је послао председнику СБ УН 30. априла 2024. године, Иран накнадно наводи да је правни основ за употребу силе било право на самоодбрану из члан 51 Повеље УН.[57] Такође, истиче се да је израелски ,,оружани напад" од 1. априла 2024. године био противан члану 2 (4) Повеље УН.[58] Дакле, повреда уговора који се односе на статус дипломатско-конзуларних представништава се овде користи као елемент у аргументацији којом се додатно легитимизује употреба силе на основу члана 51 Повеље УН. Овде је потребно додатно приметити да се спомиње и повреда Повеље УН у првом писму, односно повреда члана 2 (4) Повеље УН у другом писму. Имајући у виду да је Повеља УН мултилатерални међународни уговор, а да повреда члана 2 (4) Повеље УН не значи *per se* да је дошло до ,,оружаног напада" као услова за активацију права на самоодбрану из члана 51 Повеље УН, овакав навод представља додатну легитимизацију аргументације Ирана у конкретном случају.

Из наведених примера можемо видети да се повреда уговора користи као елемент у оквиру аргументације држава приликом образлагања основа за употребу силе. У већини случајева, позивање на повреду међународног уговора представља додатни елемент легитимизације правног основа за употребу силе, и то права на самоодбрану као изузетка од забране употребе силе и претње употребом силе. Изузетно, код случаја Суецке кризе из 1956. године, видимо одсуство изричитог правног основа у склопу аргументације УК, Француске, при чему код УК и Француске заштита слободне пловидбе и раздвајање зараћених страна преовлађује, док се код Израела, повреда међународног уговора јавља као вид указивања на својеврсну иманентну, а можда чак и будућу претњу коју би останак при међународном уговору и повратак на ситуацију пре употребе силе представљао по Израел.

---

56 Letter dated 1 April 2024 from the Chargé d'affaires a.i. of the Permanent Mission of the Islamic Republic of Iran to the United Nations addressed to the Secretary-General and the President of the Security Council, UN doc.
A/78/838-S/2024/281.

57 Letter dated 30 April 2024 from the Permanent Representative of the Islamic Republic of Iran to the United Nations addressed to the President of the Security Council, UN doc. S/2024/349.

58 *Ibid.*

7. Закључак

У раду је потврђено да повреда међународног уговора не представља изузетак од забране употребе силе и претње употребом силе - изузеци од ове забране су право на самоодбрану и принудне мере СБ УН из Главе VII Повеље УН (члан 42 у вези са чланом 39 Повеље УН). Поред њих, позив државе на интервенцију може бити основ који искључује противправност, односно, ако се позив посматра као примарна норма међународног права, као што је то случај код Кортена, он онда ни не представља повреду члана 2 (4) Повеље УН.

Такође, Бечка конвенција о уговорном праву не предвиђа могућност употребе силе у случају материјалне повреде међународних уговора, а такође, правила о одговорности држава за међународне противправне акте искључују могућност противмера које укључују употребу силе.

Међутим, истраживање показује начин на који се позивање на повреду међународних уговора користи у аргументацији СБ УН и држава. Тако, СБ УН може изричито или посредно користити позивање на повреду међународних уговора у склопу аргументације приликом доношења резолуција на основу Главе VII Повеље УН, у којима се даје овлашћење за предузимање „свих неопходних мера", односно, којима се даје овлашћење за употребу силе.

Са друге стране, државе не користе повреду међународног уговора као самостални правни основ за употребу силе. Међутим, позивање на повреде међународних уговора може се уочити у пракси држава као један од елемената аргументације којим се образлаже основ за употребу силе – по правилу, реч је о праву на самоодбрану као изузетку од опште забране употребе силе.

Такође, истраживање доктринарне дебате указује на то да став о повреди међународног уговора као непосредног повода за активирање права на самоодбрану представља вид крајње екстензивног тумачења који нема упориште у пракси Међународног суда правде, али ипак, позивање на такву повреду појављује се као помоћни елемент аргументације држава у оквиру позивања на право на самоодбрану као изузетак од опште забране употребе силе.

Литература

Bethlehem, D. (2012). *Notes and Comments - Principles Relevant to the Scope of the State's Right of Self-Defence Against an Imminent or Actual Armed Attack by Non-State Actors*. The American Journal of International Law, Vol.106:000. Преузето 9. 3. 2026. https://www.un.org/law/counsel/Bethlehem%20-%20Self-Defense%20Article.pdf.

Bowett, D. (1958). *Self-Defence in International Law.* Manchester: Manchester University Press.

Brownlie, I. (1963). *International Law and the Use of Force by States.* Oxford: Oxford University Press.

Webster, D. (1848). *The Diplomatic and Official Papers of Daniel Webster, While Secretary of State.* New York: Harper & Brothers.

Wood, M. (2013). International Law and the Use of Force: What happens in practice?, *Indian Journal of International Law*, vol. 53. 345-367. Преузето 9. 3. 2026. https://legal.un.org/avl/pdf/ls/Wood_article.pdf.

Kelsen, H. (1951). *The Law of The United Nations.* London: Stevens and Sons Limited.

Corten, O. (2010). *The Law Against War: The Prohibition on the Use of Force in Contemporary International Law.* Oxford: Hart Publishing.

Раичевић, Н. (2008). *Хуманитарна интервенција у међународном јавном праву*, Докторска дисертација. Ниш: Универзитет у Нишу, Правни факултет.

Simma, B., Tams, C., (2020). Reacting against Treaty Breaches, *The Oxford Guide to Treaties*. 2nd ed., edited by Duncan B. Hollis, Oxford University Press. 568-594. Преузето 9. 3. 2026. https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1224&context=book_chapters.

Sofaer, A. (2010). *The Best Defense? Legitimacy and Preventive Force.* Stanford: Hoover Institution Press.

Tibori-Szabó K. (2011), *Anticipatory Action in Self-Defence: Essence and Limits under International Law.* The Hague: T.M.C. Asser Press – Springer.

Thucydides (2009), *The Peloponesian War (translated by Martin Hammond).* Oxford: Oxford University Press.

Haynes. W (2002). *Legal Distinction Between Preemption, Preventive and Anticipatory Self-Defense* Memorandum for the Secretary of Defense, 16 October 2002. Преузето 11. 3. 2026. https://library.rumsfeld.com/doclib/sp/2564/2002-10-16%20from%20William%20Haynes%20re%20Legal%20Distinction%20Between%20Preemption,%20Preventive%20and%20Anticipatory%20Self-Defense.pdf.

Schwarzenberger, G. (1976). *A Manual of International Law.* London: Professional Books Limited, Sixth Edition.

Правни акти

Agreement on Principles of Settlement of the Georgian - Ossetian Conflict Sochi, 24 June 1992.

Agreement on a Cease-Fire and Separation of Forces, signed in Moscow on 14 May 1994.

Annex, Letter dated 21 September 1980 from the Minister of Foreign Affairs of Iraq to the Secretary-General, A/35/268.

Vienna Convention on the Law of Treaties (1969).

Geneva Agreements 20-21 July 1954.

Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Cooperation among States in accordance with the Charter of the United Nations, UN General Assembly Resolution 2625 (XXV), 24 October 1970.

Draft Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with commentaries, 2001.

Egyptian-Israeli General Armistice Agreement, No. 654, Rhodes, 24 February 1949.

ICJ, *Corfu Channel Case (United Kingdom v Albania)* (Merits) [1949] ICJ Reports.

ICJ, *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America*), Merits, Judgment, I.C.J. Reports 1986.

ICJ, *Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons*, Advisory Opinion, I.C.J. Rep. 1996.

ICJ, *Gabčíkovo-Nagymaros Project (Hungary/Slovakia),* Judgment, I. C. J. Reports 1997.

ICJ, *Oil Platforms (Islamic Republic of Iran v. United States of America),* Judgment of 6 November 2003, I.C.J. Reports 2003.

ICJ, *Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo*, Advisory Opinion of 22 July 2010.

ICJ Statute (1945).

International Law Commission, *Yearbook of the International Law Commission 1966*, Vol. II, United Nations, 1967.

Convention between Great Britain, Germany, Austria-Hungary, Spain, France, Italy, The Netherlands, Russia and Turkey Respecting the Free Navigation of the Suez Maritime Canal (1888).

Letter dated 11 August 2008 from the Permanent Representative of the Russian Federation to the United Nations addressed to the President of the Security Council, S/2008/545.

Letter dated 1 April 2024 from the Chargé d'affaires a.i. of the Permanent Mission of the Islamic Republic of Iran to the United Nations addressed to the Secretary-General and the President of the Security Council, UN doc. A/78/838-S/2024/281.

Letter dated 30 April 2024 from the Permanent Representative of the Islamic Republic of Iran to the United Nations addressed to the President of the Security Council, UN doc. S/2024/349.

Memorandum on Measures of Providing Safety and Strengthening of Mutual Confidence between the Sides in the Georgian-Ossetian Conflict Moscow, 16 May 1996.

Provisional Rules of Procedure (S/96/Rev.7)

Repertory of Practice of United Nations Organs, Charter of the United Nations Chapter VII — Action with respect to Threats to the Peace, Breaches of the Peace, and Acts of Aggression, Article 51 Supplement No. 3, Volume II, (1959-1966). Преузето 7. 5. 2026. https://legal.un.org/repertory/art51/english/rep_supp3_vol2_art51.pdf.

Rome Statute of the International Criminal Court, 1998.

Treaty concerning the State frontier and neighborly relations with protocols (Iran and Iraq) (1976).

UN AEC, The First Report of the Atomic Energy Commission to the Security Council, UN doc. AEC/18/Rev. 1, 3 January 1946.

United Nations, General Assembly, Official Records, First Emergency Special Session, 563rd plenary meeting, New York, 3 November 1956, A/PV.563.

UN Security Council, *Resolution 678 (1990)*, UN Doc. S/RES/678, 29 November 1990.

UN Security Council, *Resolution 794 (1992)*, UN Doc. S/RES/794, 3 December 1992.

UN Security Council, *Resolution 836 (1993)*, UN Doc. S/RES/836, 4 June 1993.

UN Security Council, *Resolution 940 (1994)*, UN Doc. S/RES/940, 31 July 1994.

UN Security Council, *Resolution 1970 (2011)*, UN Doc. S/RES/1970, 26 February 2011

UN Security Council, *Resolution 1973 (2011)*, UN Doc. S/RES/1973, 17 March 2011.

UN Security Council, S/PV.751, 31 October 1956.

UN Security Council, 1140st meeting, S/PV.1140, 5 August 1964.

UN Security Council, S/PV.5952, 8 August 2008.

UN Security Council, S/PV.5953, 10 August 2008.

Charter of the United Nations (1945).

Kristian Kovač*

Use of Force in International Law and Breaches of International Treaties

Summary

The question of the relationship between the breach of an international treaty and the use of force is a question that is generally not considered controversial, considering that contemporary international law leaves no room for invoking a treaty breach as an independent legal ground for the use of force. This is established by examining the regime governing the prohibition of the use of force and the threat of using force in international law, the exceptions to that prohibition, as well as by considering the consequences of a violation of the rules of international treaty treaties and the rules on state responsibility for internationally wrongful acts. The research demonstrates the manner in which invoking a breach of international treaties is utilized in the argumentation of both States and the United Nations Security Council (UNSC). On the one hand, States do not invoke a treaty breach as an independent legal ground for the use of force but it is commonly used in practice as an argumentative element used to further substantiate the ground for the use of force; as a rule, it is the right to self-defense as an exception to the general prohibition on the use of force. On the other hand, the UNSC may explicitly or indirectly invoke treaty breaches within its argumentation when adopting resolutions under Chapter VII of the UN Charter which authorize ‚all necessary measures'; thus, they actually autorize the use of force as the second exception to the general prohibition on the use of force. The subject matter of the analysis in this paper includes the doctrinal debate between extensive and restrictive interpretation of the right to self-defense in terms of the question of whether a breach of an international treaty can serve as a ‚trigger' for activating the right to self-defense.

Keywords: *prohibition of the use of force, right to self-defence, UN Security Council, breach of international treaties, State responsibility for internationally wrongful acts.*

* PhD Candidate, Faculty of Law, University of Novi Sad